

Αντώνης Σαμαράκης

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Ποήματα**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Αντώνης Σαμαράκης
ΘΕΩΡΗΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Χρυσούλα Τσιρούκη
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Γιάννης Μπουτέας
ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Βίκυ Αυδή
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ελένη Σταυροπούλου

© Ελένη Σαμαράκη, 2016
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2016

Πρώτη έκδοση: Εκδόσεις Καστανιώτη, 2008
Δεύτερη έκδοση: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Ιούνιος 2016

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-1299-3
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-1300-6

Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδειάς του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοΐου 121, 144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

Αντώνης Σαμαράκης

ΙΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΟΛΑ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ

Σήμα κινδύνου, 1η έκδοση, 1959, 30ή έκδοση, 2010
Το λάθος, 1η έκδοση, 1965, 67η έκδοση, 2013
Εν ονόματι, 1η έκδοση, 1998, 20ή έκδοση, 2014

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ζητείται ελπίς, 1η έκδοση, 1954, 92η έκδοση, 2013
Αρνούμαι, 1η έκδοση, 1961, 38η έκδοση, 2013
Το διαβατήριο, 1η έκδοση, 1973, 26η έκδοση, 2013
Η κόντρα, 1η έκδοση, 1992, 18η έκδοση, 2014

Ποιήματα, 2008

Αυτοβιογραφία 1919-, 1η έκδοση, 1996, 5η έκδοση, 2000

ΒΡΑΒΕΙΑ

Κρατικό Βραβείο Διηγήματος, 1962
Βραβείο Μυθιστορήματος των «12», 1966
Μεγάλο Βραβείο Αστυνομικής Λογοτεχνίας,
1970 (Γαλλία)
Βραβείο Λογοτεχνίας Ευρωπαϊκά, Βρυξέλλες, 1982
Κρατικό Βραβείο Τεχνών και Λογοτεχνίας,
1995 (Γαλλία)
Σε 33 γλώσσες, σε όλο τον κόσμο * 114 ξένες εκδόσεις

Ο Αντώνης Σαμαράκης με τα, φαινομενικά, ταπεινά εκφραστικά του μέσα και «υλικά» οικοδομεί έναν κόσμο: Αρχέγονο και σύγχρονο, συναισθηματικά αξεδιψαστο και κοινωνικά πολυτάραχο, με αναγνωρισμένο στην πρόσοψή του το πύρινο χνάρι του 20ού αιώνα. Ο κόσμος αυτός, τόσο με τις οικείες εικόνες της γειτονιάς και της αυλής του σχολείου όσο και με τις «ανοίξεις» μιας «γης που κυκλοδέρνεται στο χάος», ενός «παιδιού που φτερούγισε», ή της τραγωδίας της Κορέας, διεκδικεί και καταλαμβάνει μια θέση τόσο στην ιστορική όσο και στη συναισθηματική μνήμη. Ο Αντώνης Σαμαράκης, μ' έναν μαγικό τρόπο, για ν' αποφορτίσει την ένταση της πρώτης, που το βάρος της γίνεται ασήκωτο, κάνει τη δεύτερη ακόμη πιο ακόρεστη για τραύματα, ώστε να μπορέσει κάποια στιγμή να τα «μεταλλάξει» σε θαύματα. Μόνον η συναισθηματική μνήμη μπορεί να μεταβάλλει μέσα στα χρόνια ακόμη και την τραγωδία σε ευλογία. Μόνον η συναισθηματική μνήμη δεν τακτοποιεί τα συμβαίνοντα σε ράφια, αλλά ό,τι κι αν περιλαμβάνει ο λογαριασμός που θα πληρώσει ο καθένας στο τέλος το θεωρεί κάτι αναπόφευκτο. Σε βαθμό που, αν δεν υπογράφονταν οι στίχοι που θα παραθέσουμε, άνετα θα φανταζόταν ο καθένας πως είναι ο Αντώνης Σαμαράκης που τους έγραψε, και όχι ο μεγάλος υπερρεαλιστής ποιητής Λουί Αραγκόν, στα μέσα μάλιστα της δεκαετίας του '60. Είναι τόση η απλότητα και η καθαρότητα που μ' αυτήν αποτυπώνεται μέσα τους η πίκρα για το ανεπανάληπτο της ζωής, ώστε άνετα θα τους έβαζε κανείς δίπλα στα ποιήματα του Αντώνη Σαμαράκη. Γράφει ο Λουί Αραγκόν:

*Πες μου για τα πιο απλά πράγματα τι ξέρεις,
φτιασιδωμένες απ' τους ήλιους είναι οι μέρες,
πες μου τη νύχτα τι ονειρεύονται τα ρόδα,
όλες οι φλόγες γίνονται καπνός και φεύγουν,
τι ξέρεις για τη δυστυχία της αγάπης.*

Μετάφραση: Ανδρέας Καραντώνης

ΕΙΣ ΛΕΥΚΩΜΑ ΚΟΡΗΣ

*«Αχ, όλα έπρεπε να 'ρθουν καθώς ήρθαν»
Κώστας Καρυωτάκης*

Δεν έπρεπε να 'ρθεις αυτήν την ώρα
που μόλις είχα κάψει τα χαρτιά μου
κι ήταν τα χέρια μου γεμάτα στάχτες...
που μόλις είχα κάψει την καρδιά μου.

Δεν έπρεπε να 'ρθεις αυτήν την ώρα
που έλεγα πια πως όλα έχουν τελειώσει.
Δεν έπρεπε να 'ρθεις, να μου θυμίσεις
πως μένει κάτι που δεν το 'χω δώσει.

Σε μια ζωή που κύλησε στα πάθη
το πάθος έφερες το πιο μεγάλο:
να σ' αγαπώ. Να σ' αγαπώ. Και πάλι
να σ' αγαπώ. Κι ύστερα, τίποτ' άλλο!

Δεν έπρεπε όλα να 'ρθουν καθώς ήρθαν
και να 'χω πει τη σκληρή λέξη: «Φτάνει».
Δεν έπρεπε να 'ρθεις αυτήν την ώρα
που μόλις είχα πια κι εγώ πεθάνει.

ΑΓΑΠΟΥΣΑΜΕ ΚΑΠΟΤΕ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ...

Αγαπούσαμε κάποτε τη θάλασσα...
Είχαμε την καρδιά του ωκεανού
που οι λευκοί κρόταφοί του
ξεκουράζονται στα πόδια του Θεού.

Ακούστε το τραγούδι του νερού.
Μας μιλεί τη γλώσσα του πεπρωμένου μας
και μας δείχνει τον κύκλο μας στο άπειρο.

Δεν υπάρχει τίποτε στα βάθη της θάλασσας.
Μόνον ο Θεός που υπάρχει παντού.

Τη νύχτα θα περάσουμε τα σύνορα.
Ελάτε να σβήσουμε τα ίχνη
που αφήσαμε παίζοντας στην άμμο.
Κάτω απ' το φως των λευκών οριζόντων
κανένας δεν μαντεύει τη φυγή μας.
Τα στήθη των φρουρών
θ' αναπαύονται στις κάννες των τουφεκιών τους,
όταν θα 'χουμε φτάσει
πέρα απ' το μάτι του Θεού.
Σκορπίζοντας τη στάχτη των ονείρων,
με τα μάτια ανοιγμένα στη δύση
και τη θλίψη του νότου στην ψυχή μας,
θα περάσουμε τα σύνορα
χωρίς τίποτε πίσω μας να θυμίζει
την ασήμαντη παρένθεση
του φαιδρού ταξιδιού μας.

1940

ΑΝ ΗΜΟΥΝ

Αν ήμουν ήλιος, σύννεφα δεν θα σκιάζαν τα ουράνια
ουδέ τη νύχτα θ' άφηνα τα πέπλα της να ρίξει.
Στεφάνι θα σου φόραγα τις πιο λαμπρές αχτίδες,
όλος ο κόσμος για να ιδεί, καλή, την ομορφιά σου.
Τ' αγέρι αν ήμουν το τρελό, μες στις χρυσές πλεξούδες
χίλια φιλιά θα σου 'δινα, έτσι για να σηκώσεις
τ' αλαβαστρένιο μπράτσο σου και τα μαλλιά να σιάξεις.
Αν ήμουν κύμα του γιαλού, γλυκοχαϊδεύοντάς σε,
θ' αγκάλιαζα τα πόδια σου, χιονάτα περιστέρια,
κυρά μου, πόσο σ' αγαπώ για να σου ψιθυρίσω.
Αν ήμουν η τσοπάνικη φλογέρα που γροικιέται,
να κλαίει το κάθε σούρουπο για του βοσκού τη θλίψη,
τραγούδια πιο χαρούμενα τα χείλη μου θα πλάθαν.
Αν ήμουν τ' αηδονάκι σου που μες στον κήπο σου έχεις,
θα 'ρχόμουν στο παράθυρο να σε γλυκοφιλήσω,
και θα 'ταν το τραγούδι μου, τραγούδι της αγάπης.
Αγρίμι αν ήμουν του βουνού, θα 'ρχόμουν μερωμένο,
να ξαπλωθώ στα πόδια σου, να ξαποστάσω λίγο,
να με δροσίσεις με νερό και να σε φχαριστήσω.
Αν ήμουνα τραγουδιστής, τη νύχτα της γιορτής σου,
κάτω απ' το παραθύρι σου που το 'χεις σφαλισμένο
θα 'λεγα στο τραγούδι μου τον πόνο που με λιώνει,
ν' ανοίξεις το παράθυρο να σε σφιχταγκαλιάσω,
τα γονικά σου να μας δουν, παιδί τους να με κράζουν,
και να χαρούν οι φίλοι μας, να σκάσουν οι οχτροί μας,
η γειτονιά να μας θωρεί και να μας μακαρίζει,
τ' αστέρια να μας βλέπουνε και πιο πολύ να λάμπουν,
και να μας βλέπει κι ο Θεός και να μας ευλογάει.

16.5.1936

Γραμμένα στις δεκαετίες του '30 και του '40, τα ποιήματα αυτά συμπληρώνουν το σώμα και το πρόσωπο του Αντώνη Σαμαράκη, που επέζησε μέσα από όλους τους τρόπους, όλα τα πάθη και όλα τα εύθραυστα θαύματα.

Η μετετόπιση του Σαμαράκη από την ποίηση στην πεζογραφία ίσως φαίνεται ριζοσπαστική, αλλά μέσω από ρήξεις και ασυνέχειες συναρμολογείται υπογειώς η ακεραιότητα, και μια ευάλωτη (όσο η σάρκα) συνέχεια του σώματος έργου.

Ο Σαμαράκης, ως έφηβος, και ως νέος άνδρας, στικουργεί στα σκοτεινά (ο πόλεμος, η Κατοχή) και υποψιάζεται, όλο και πιο ευκρινώς, τον πεζογράφο εαυτό του, αυτόν που κυοφορείται στις διαδρομές των ανέμων, και τελετουργεί τα εμβληματικά θέματα και τις πιο προσωπικές αγωνίες του μέσα στην πυκνώση της ποιήσεως.

Αυτό που θα ονομάσουμε ποιητική της ταπεινής ζωής, δηλαδή το καθ' ημέρα που αγιάζεται στην πεζογραφία του Σαμαράκη, και αυτό που ξέρουμε ως ποιητική της εξέγερσης, στοιχείο που σφραγίζει τα κατοπινά, πεζά έργα του συγγραφέα μας, λάμπουν ήδη στα ποιήματα της πρώιμης δημιουργικής του περιόδου.

Τελικά, αλλάζει η σύμβαση της μορφής, και αν η ωριμότητα του Σαμαράκη δαπανείται γενναία στην ωριότητα του πεζού λόγου, το θάλλος της νιότης του διασχίζει, και στίζει διακριτικά, την ευπαθή ομορφιά της ποιητικής δημιουργίας.

*Και πες στον άγγελο που θα 'χει φτάσει / πάνω από θάλασσες,
πέρ' από δάση // με φωνή που σαν δρόσο θα με ράνει: / «Για την
αγάπη έχει αυτός πεθάνει».*

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psichogios.gr

ISBN: 978-618-01-1299-3

9 786180 112993

ΚΩΔ. ΜΗΧ. ΣΥΝΕΛ. 10004

Γ Ι Α Α Ν Α Γ Ν Ω Σ Τ Ε Σ Μ Ε Α Π Α Ι Τ Η Σ Ε Ι Σ